

Holistisk misjon

«Det egentlige misjonsarbeid» og de andre oppgavene – diakoni, utviklingsarbeid, nødhjelp, støtte til samarbeidskirker

VIGGO KOCH

Allerede da dette forslag til tittel ble lagt frem på styremøtet i Norsk Misjonsråd, var reaksjonene sterke, og debatten var i gang: Kan man virkelig i det hele tatt sette spørsmålsteget ved at f.eks. diakoni *ikke* hører til «det egentlige misjonsarbeid»?

Norsk misjonsvirkelighet har helt siden starten vært preget av diakonal og sosial innsats. Helsearbeid og undervisning har gått hånd i hånd med forkynnelse av evangeliet til frelse for mennesker. Misjonsselskapenes bistandsinnsats var en realitet lenge før NORAD så dagens lys, og norsk misjon har ikke hatt problemer med å nyttiggjøre seg midler fra det offentlige til utviklingsprosjekter da det ble mulig. Begrunnelsen for diakoni og utviklingsarbeid i relasjon til «det egentlige misjonsarbeid» har imidlertid ikke alltid vært like gjennomarbeidet. Det kan ha skapt problemer når det gjelder prioritering av bruk av ressurser på de forskjellige områder.

De forskjellige kristne arbeidslag i Norge har nok også hatt ulik oppfatning av vektlegging av sosialt engasjement i misjonsarbeidet. Det finnes ekstreme uttalelser blant kristne som f.eks.: «Om vi begynner å gi mat til de fattige, vil ikke situasjonen i verden bli verre, og om ikke verdens situasjon blir verre, vil ikke Jesus komme igjen!» Andre tolker krig og katastrofer som tegn på at Jesus skal komme igjen uten å reflektere over at vi som kristne skulle ha ansvar for å gjøre noe med situasjonen.

I dette århundre har det blant evangelikale kristne vært vanskelig å få gjennomslag for tanken om at den sosiale dimensjon skulle være en integrert del av misjonsoppdraget. Dette synet fikk gjennomslag

ved århundreskiftet da evangelikale i sitt oppgjør med liberal teologi også tok avstand fra kristendommens sosialetiske side.

Billy Graham uttalte på Berlin-kongressen i 1966 at evangelisering også må ha en sosial dimensjon, men tilføyer så at forbedrede sosiale forhold er et *selvfølgelig resultat* av en vellykket evangelisering.

I am convinced if the Church went back to its main task of proclaiming the Gospel and getting people converted to Christ, it would have a far greater impact on the social, moral and psychological needs of men than any other thing could possibly do. Some of the greatest social movements of history have come about as a result of men being converted to Christ.

I begynnelsen av 80-tallet holder Donald McGavran, kjent for sitt arbeid med kirkevekst, frem omtrent de samme tanker:

Det største skritt kirken kan ta for å skape en ny verdensorden, er at det blir flere kristne grupper i samfunnet. Når dette skjer, vil Gud med nødvendighet bruke dem til å skape en bedre sosial orden.

Både Billy Grahams og Donald McGavrans uttalelser kan tolkes som en frukt av tenkning fra opplysningstiden: Bare mennesker blir kristne og får mer opplysning, vil det med nødvendighet føre til bedre forhold for menneskene på jorden.

Norsk Misjonsråd har *Lausanne-pakten* som en felles plattform for sin virksomhet. En markert personlighet i denne sammenheng, John Stott, har ført store deler av Lausanne-pakten i pennen og har arbeidet mye med disse spørsmål. Det kan derfor være av interesse å se nærmere på hans begrunnelse for kristent sosialt ansvar. Han avviser ikke Grahams og McGavrans anliggende, men mener det er ufullstendig. I sin bok *Issues facing Christians today* som han skrev på midten av 80-tallet, skisserer han det bibelske grunnlag for kirkers, menigheters og enkeltkristnes engasjement i sosiale spørsmål:

1. En mer fullstendig lære om Gud

Evangelikale har en tendens til å gjøre Gud til Herre bare for en religiøs sfære. Men Gud er både naturens og religionens Gud.

Han er heller ikke bare vår Gud og vårt kirkesamfunns Gud, men Gud er både skaperverkets og paktens Gud.

Gud er den som rettferdiggjør syndere gjennom troen på Jesus Kristus. Men han er mer enn det. Han er både rettferdiggjørelsens og rettferdighetens Gud.

2. En mer fullstendig lære om mennesket

Mennesket er ikke bare en sjel, slik at vi bare skulle være opptatt med sjelens evige frelse. Ei heller bare legeme, slik at vi bare skulle være opptatt med å gi folk mat, og legge forholdene til rette for et godt liv her på jorden. Og heller ikke bare et sosialt vesen, slik at vår oppgave ble å legge de mellommenneskelige forhold best mulig til rette. Mennesket er alle tre delene, og det er skapt i Guds bilde, selv om vi alle har del i syndefallet. Derfor har ethvert menneske en enestående verdi. Det blir motivasjonen vår for å frigjøre mennesker fra alt som tar fra dem deres menneskeverd og se det som vårt privilegium å tjene dem, å gjøre alt som står i vår makt for å gjøre menneskelivet mer menneskelig.

3. En mer fullstendig lære om Kristus

Vi må se Kristus både i lidelse og herlighet, som tjener og Herre, som inkarnert og samtidig som Herre over kosmos. Kanskje har evangelikale mest neglisjert inkarnasjonen, både teologisk og i praktisk etterfølgelse. Fil 2,5 sier hva han gav avkall på, og at han tok tjenerskikkelsen på seg. Han ble et offer for urettferdighet, de korsfestet ham mens han ba for sine fiender. «Som Faderen har sendt meg, sender jeg dere» (Joh 20,21), sier Jesus til disiplene. Vi skal gå inn i andre menneskers verden og leve sammen med dem i deres hverdag. Det gjorde Jesus.

4. En mer fullstendig lære om frelsen

Vi må ikke skille frelse fra Guds rike. Der Gud regjerer, der frelser han! Guds rike, det er Guds dynamiske herrevelde, som kom inn i verden ved Jesus Kristus, han konfronterte, kjempet mot og overvant det onde, han tok bolig i mennesker, gav dem sin velsignelse og utfordret dem til totalt engasjement for riket! Riket er forsmak på det som en gang skal komme når Jesus kommer igjen.

«Vi må ikke skille Jesus Frelseren, fra Jesus Herren.» Jesus kan frelse bare fordi han er Herre! Og hans herrevelde strekker seg langt ut over den religiøse biten av vårt liv, den omfatter hele vår eksistens både privat og i samfunnet, hjem og arbeid, kirkeliv og samfunnsliv, evangelisk og sosialt ansvar.

«Vi må ikke skille tro fra kjærlighet». Troen alene er en grunnleggende tese fra reformasjonen. Den skal vi holde fast ved. Rettferdigjørelsen skjer ved tro alene, men troen kan ikke bli stående alene. Den kan ikke annet enn å gi seg utslag i gode gjerninger. Hvis ikke, er det noe galt med troen. Lignelsen i Matt. 25,31 ff om geitene og sauene sier noe om disse konsekvensene.

I sin bok av 1991, *Transforming mission*, tar David Bosch opp spørsmålet om betydningen av ordet frelse. Og han konkluderer i forhold til misjon:

Mission means being sent to proclaim in deed and word that Christ died and rose for the life of the world, that he lives to transform human lives (Rom 8,2) and to overcome death. From the tension between the salvation *indicative* (The salvation is already a reality) to the salvation *subjunctive* (comprehensive salvation is yet to come) there emerges the salvation imperative: – get involved in the ministry of salvation: Those who know that God one day will wipe away all tears, will not accept with resignation the tears of those who suffer and are oppressed now. Anyone who knows that one day there will be no more disease can and must actively anticipate the conquest of disease in individuals and society now. And anyone who believes that the enemy of God and humans will be vanquished will already oppose to him now in his machinations in family and society. For all this has to do with salvation.

5. En mer fullstendig lære om menigheten

Menigheten er både et hellig folk som er kalt ut av verden og et folk i verden sendt tilbake for å vitne og tjene. Den hellige verdslighet er dette oppdraget blitt kalt. Guds folk er kalt til begge deler. Bildene Jesus bruker om menigheten og de enkelte kristne som jordens salt og verdens lys belyser denne dobbeltsidigheten: I verden, men ikke av verden.

Det vil føre for langt i denne sammenheng å gå dypere inn på den teologiske begrunnelsen for kristent, sosialt engasjement og ansvar, men mange av oss kjenner oss igjen i det bibelske materiale som John Stott her har trukket frem.

I 1974 var evangelikale ledere samlet til møte i Lausanne, og de uttalte da i «Lausanne-paktens» pkt. 5:

Kristent sosialt ansvar

Vi fastholder at Gud både har skapt alle mennesker og skal dømme alle mennesker. Vi skulle derfor dele hans omsorg for rettferdighet og forsoning i hele det menneskelige samfunn, og for frigjøring av mennesker fra enhver form for undertrykkelse. Fordi mennesket er skapt i Guds bilde, har alle uansett rase, religion, hudfarge, kultur, klasse, kjønn og alder et menneskeverd som skal respekteres og æres, men ikke utnyttes. Også her vil vi dypt beklage våre forsømmelser og at vi av og til har sett på evangelisering og sosialt engasjement som motsetninger. Men forsoning

mennesker seg imellom er ikke det samme som forsoning med Gud, sosial omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel slår vi fast at både evangelisering og sosiopolitisk arbeid er en del av vår kristenplikt. For begge deler er nødvendige uttrykk for vår lære om Gud og mennesket, vår nestekjærlighet og vår lydighet mot Jesus Kristus. Frelsesbudskapet innebærer også et domsbudskap over alle former for fremmedgjørelse, undertrykkelse og diskriminering. Vi skulle derfor ikke være redde for å fordømme ondskap og urettferdighet hvor det enn måtte forekomme. Når mennesker mottar Kristus, blir de født på ny inn i hans rike, og de må prøve ikke bare selv å utvise, men også utbre rikets rettferdighet midt i en urettferdig verden. Frelsen som vi påberoper oss skulle omskape oss fullt og helt, både i vårt personlige og vårt sosiale ansvarsfelt. Tro uten gjerninger er en død tro.

Prioritering av «det egentlige misjonsarbeid» i forhold til «det andre» er fremdeles tydelig. Lausannebevegelsen ble utfordret til å arbeide videre med spørsmålet, og i 1982 samlet man misjonsledere i Grand Rapids i USA til en «Consultation on the Relationship between Evangelism and Social Responsibility». I den forbindelse uttalte man:

Seldom or ever should we have to choose between satisfying hunger and spiritual hunger, or between healing bodies and saving souls, since an authentic love for our neighbour will lead us to serve him or her as a whole person. *Nevertheless, if we must choose, then we have to say that the supreme and ultimate need of all humankind is the saving grace of Jesus Christ* and that therefore a person's eternal, spiritual salvation is of grater importance than his or her temporal and material well-being.

I Lausanne i 1974, reagerte en gruppe på pkt. 5 i Lausannepakten og uttalte:

There is no biblical dichotomy between the word spoken and the word made visible in the lives of God's people. Men will look as they listen and what they see must be at one with what they hear... There are times when our communication may be by attitude and action only, and times when the spoken word will stand alone: but we must repudiate as demonic the attempt to drive a wedge between evangelism and social concern.

En offisiell uttalelse om de samme forhold fra evangelikalt hold, og som ikke setter evangelisering og sosialt engasjement opp mot hverandre, kom i Wheaton i 1983 under en konsultasjon arrangert av Den Evangeliske Alliansen (World Evangelical Fellowship):

Evil is not only in the human hearts, but also in social structures... The mission of the church includes both the proclamation of the gospel and its demonstration. We must therefore evangelize, respond to immediate human needs, and press for social transformation. («Wheaton '83 Statement», paragraf 26).

I Kirkenes Verdensråd hadde man lagt mer vekt på den sosiale side av evangeliet, proklamasjonen av evangeliet hadde ikke samme plass der. Innen KV foregikk det imidlertid også en utvikling, i motsatt retning av den som fant sted innen den evangelikale leir.

I «Mission and Evangelism» dokumentet fra 1982 fra KV sies det:

There is no evangelism without solidarity, there is no Christian solidarity that does not involve sharing the knowledge of the kingdom which is God's promise to the poor on the earth. There is here a double credibility test: A proclamation that does not hold forth the promises of the justice of the kingdom to the poor of the earth is a caricature of the Gospel, but Christian participation in the struggle for justice which does not point towards the promises of the kingdom also makes a caricature of a Christian understanding of justice (paragraf 34).

Hvor plasserer vi oss som norske kirkesamfunn og misjonsorganisasjoner? Svarene ville bli forskjellige. Det finnes nok dem blant oss som ville støtte helt opp om Billy Grahams uttalelser fra 60-tallet og nøye seg med det. De fleste ville finne seg vel til rette med uttalelsen fra Grand Rapids i 1982, der en viss prioritering fremdeles finnes, mens noen helt avviser et skille mellom «det egentlige» og «det andre».

Ut fra det som er sagt ovenfor konkluderes med at både diakoni, utviklingshjelp og nødhjelp er en integrert del av selve misjonsoppdraget, og ikke bare «de andre oppgavene». Ut fra våre egne ressurser og ikke minst ut fra ressurser ikke-kristne organisasjoner og det offentlige benytter til bistand og nødhjelp, må vi som misjonsorganisasjoner alltid vurdere våre prioriteringer. Men det rokker ikke ved det faktum at diakoni, utviklingshjelp og nødhjelp er en del av vårt oppdrag.

Andre prinsipper og vurderinger enn de ovennevnte må ligge til grunn når en skal vurdere *støtte til samarbeidskirker*. Samarbeidskirker kan utføre det som i overskriften er kalt «det egentlige misjonsarbeid» på en minst like god måte som oss, noen ganger bedre. Samtidig bruker de færre ressurser. Kanskje blir vi sittende lengst igjen med ansvar for nettopp diakoni og utviklingsprosjekter i våre samarbeidskirker.

Relasjonene til samarbeidskirkene har mer med tillit å gjøre, overlatale av ansvar, utfordre dem til å ta ansvar for å bringe evangeliet videre, støtte med de ressurser vi måtte ha som de ikke er i besittelse av. Med fare for å gjøre kirker i den tredje verden avhengig av materiell støtte fra Vesten, er det likevel vel investerte midler å støtte samarbeidskirkene direkte og i den grad det tjener Guds rikes integritet, eventuelt utøve en viss form for kontroll gjennom budsjetter, regnskaper og rapporter.

Viggo Koch, f. 1946, adjunkt 1969, misjonær i Kongo (Det Norske Misjonsforbund) 1970–85, u-landssekretær i Frikirkerådets u-landsinformasjon, misjonssekretær i DNM 1989-.

Holistic mission:

The «proper missionary work» and the other tasks

The article discusses various opinions concerning the relationship between evangelistic work and other tasks such as diakonia, development, aid, support to cooperating churches. Referring to developments within the Lausanne Movement, the article warns against a dichotomy between evangelization and social concern and recommends an integration between various missionary tasks.